

SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ: VOREL – ODMĚŇOVÁNÍ PRACOVNÍ POHOTOVOSTI LÉKAŘE JE MIMO RÁMEC KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

Usnesení Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 11. ledna 2007 ve věci C-437/05, *Jan Vorel v. Nemocnice Český Krumlov*, zatím nepublikováno, přístupné na internetových stránkách Soudního dvora.

Směrnice Rady o některých aspektech úpravy pracovní doby brání právní úpravě členského státu, podle níž pracovní pohotovost, kterou lékař vykonává v režimu fyzické přítomnosti na pracovišti, ale během které nevykonává žádnou skutečnou činnost, není považována v plném rozsahu za „pracovní dobu“ ve smyslu uvedených směrnic; nebrání však tomu, aby členský stát uplatňoval právní úpravu, která, pro účely odměňování pracovníka a pokud jde o pracovní pohotovost vykonávanou tímto pracovníkem na jeho pracovišti, zohledňuje odlišné období, během nichž je skutečně vykonávána práce, a období, během nichž k výkonu skutečné práce nedojde, za předpokladu, že takový režim plně zaručuje užitečný účinek práv, která pracovníkům přiznávají uvedené směrnice za účelem účinné ochrany jejich zdraví a bezpečnosti.

Relevantní ustanovení:

- čl. 137 SES [cíle a nástroje sociální politiky Společenství];
- směrnice Rady 93/104/ES ze dne 23. listopadu 1993 o některých aspektech úpravy pracovní doby, ZV Úř. Věst., kap. 05, sv. 02, s. 197, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/34/ES ze dne 22. června 2000, ZV ÚV kap. 05, sv. 04, s. 27;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby, ZV Úř. Věst., kap. 05, sv. 04, s. 381 (s účinností od 2. srpna 2004 nahradila směrnicí 93/104);
- § 83 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, platný do 31. 12. 2006 [vymezení pojmů pracovní doba a doba odpočinku];
- § 95 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, platný do 31. 12. 2006 [pracovní pohotovost];
- § 15 zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, ve znění pozdějších předpisů [odměna za pracovní pohotovost];
- § 19 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů [odměna za pracovní pohotovost].

Související rozhodnutí:

- věc C-303/98, *Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap) v Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valenciana* [2000] ECR I-7963
- věc C-173/99, *The Queen v Secretary of State for Trade and Industry, ex parte Broadcasting, Entertainment, Cinematographic and Theatre Union* [2001] ECR I-4881
- věc C-241/99, *Confederación Intersindical Galega (CIG) v Servicio Galego de Saúde (Sergas)* [2001] ECR I-5139
- věc C-151/02, *Landeshauptstadt Kiel v Norbert Jaeger* [2003] ECR I-8389
- spojené věci C-397/01 až C-403/01, *Bernhard Pfeiffer a další v Deutsches Rotes Kreuz, Kreisverband Waldshut eV*. [2004] ECR I-8835
- rozsudek ze dne 1. prosince 2005, *Dellas a další*, C-14/04, Sb. rozh. s. I-10253

K věci: Jan Vorel (žalobce) byl lékařem v nemocnici v Českém Krumlově (žalovaná). V období od května do října 2004 vykonával pro žalovanou ústavní pohotovostní služby. Za tyto služby dostal odměnu za pracovní pohotovost podle tehdy platných předpisů. Pan Vorel však s touto odměnou nebyl spokojen. Dopisem ze dne 26. 11. 2004 se obrátil na žalovanou s žádostí o dorovnání částky vyplacené jako odměny za pracovní pohotovost do výše, která by mu příslušela, pokud by byla pracovní pohotovost hodnocena jako běžný výkon práce. Žalovaná vyplacení této částky s odkazem na platnou českou právní úpravu odmítla.

Pan Vorel zažaloval nemocnici o doplacení dlužné částky, kterou vypočetl jako rozdíl mezi odměnou, jež mu byla uhrazena za pracovní pohotovost v nemocnici a platem, který by mu náležel, pokud by byla tato pohotovost uznána za běžný výkon práce. Rozdíl činil 29.151,- Kč. Svůj nárok opíral především o rozhodnutí Soudního dvora ve věci C-151/02, *Landeshauptstadt Kiel v Norbert Jaeger* [2003] ECR I-8389. Soudní dvůr se v této věci zabýval otázkou, jak má být pro účely směrnice Rady 93/104/ES ze dne 23. listopadu 1993, o některých aspektech úpravy pracovní doby, posuzována pracovní pohotovost (*Bereitschaftsdienst*) ve veřejných nemocnicích, provozovaných městem Kiel. Došel k závěru, že pracovní pohotovost vykonávaná lékařem v režimu fyzické přítomnosti v nemocnici představuje jako celek pracovní dobu ve smyslu směrnice 93/104, a to i když může dotčený na pracovišti během období, kdy nejsou vyžadovány jeho služby, odpočívat. Z této skutečnosti, tedy zápočtu pracovní pohotovosti pro účely směrnice 93/104, pak žalobce dovozoval, že pracovní pohotovost musí být kvalifikována jako pracovní doba a výkon práce i pro účely mzdové. Jinými slovy, pokud je pracovní pohotovost chápána jako výkon práce a je pro účely stanovení odpočinku a maximální délky pracovní doby započitatelná do její celkové délky, pak by měla být i jako výkon práce honorována.

Z rozhodnutí Soudního dvora: Soudní dvůr výklad žalobcem nastíněný odmítl. S ohledem na skutečnost, že k dané otázce již v okamžiku rozhodování Soudního dvora existovala judikatura, Soudní dvůr nerozhodl rozsudkem, ale pouhým usnesením, ve kterém odkázal na stávající judikaturu.¹

„21 V souladu s čl. 104 odst. 3 prvním pododstavcem jednacího řádu, pokud lze odpověď na předběžnou otázku jasně vyvodit z judikatury, může Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta kdykoli rozhodnout usnesením s odůvodněním, které obsahuje odkaz na příslušnou judikaturu. Soudní dvůr se domnívá, že ve věci v původním řízení tomu tak je.

22 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda směrnice 93/104 a 2003/88 musí být vykládány v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, podle níž pracovní pohotovost, kterou lékař vykonává v režimu fyzické přítomnosti na pracovišti, ale během které nevykonává žádnou skutečnou činnost, jednak není považována za „pracovní dobu“ ve smyslu uvedených směrnic, a jednak je odměňována nižší sazbou než skutečný výkon práce.

23 V tomto ohledu je důležité připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že cílem směrnice 93/104 je stanovení minimálních požadavků určených ke zlepšení životních a pracovních podmínek pracovníků pomocí sbližování vnitrostátních právních předpisů týkajících se zejména délky pracovní doby. Tato harmonizace na úrovni Společenství v oblasti úpravy pracovní doby směřuje k zaručení lepší ochrany bezpečnosti a zdraví pracovníků tím, že jim dává nárok na minimální, zejména denní a týdenní, doby odpočinku, jakož i na přiměřené přestávky na odpočinek, a tím, že stanoví maximální hranici 48 hodin pro průměrnou délku pracovního týdne, přičemž ohledně této maximální hranice je výslovně upřesněno, že se do ní započítávají přesčasy. Jednotlivé požadavky, které uvedená směrnice stanoví v oblasti maximální pracovní doby a minimální doby odpočinku, jsou tak obzvláště důležitými pravidly sociálního práva Společenství, z nichž musí mít prospěch každý pracovník (viz rozsudek ze dne 1. prosince 2005, *Dellas a další*, C-14/04, Sb. rozh. s. I-10253, body 40, 41 a 49 a uvedená judikatura).

24 Pokud jde konkrétněji o pojem „pracovní doba“ ve smyslu směrnice 93/104, Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že tato směrnice definuje uvedený pojem jako jakoukoli dobu, během níž pracovník pracuje, je k dispozici zaměstnavateli a vykonává svoji činnost nebo povinnosti, v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi, a že tento pojem je třeba chápat v protikladu k době odpočinku, přičemž oba pojmy se vzájemně vylučují (výše uvedený rozsudek *Dellas a další*, bod 42 a uvedená judikatura).

¹ Obecně k tomuto procesnímu postupu, viz Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., Gillis, M. Předběžná otázka v komunitárním právu. Linde : Praha, 2005, bod X. 2. 3. (str. 332 an.)

25 V této souvislosti Soudní dvůr upřesnil, že jednak směrnice 93/104 nestanoví přechodnou kategorii mezi pracovní dobou a dobou odpočinku, a jednak mezi charakteristické prvky pojmu „pracovní doba“ ve smyslu této směrnice nepatří intenzita práce vykonávané zaměstnancem nebo jeho výkonnost (výše uvedený rozsudek Dellas a další, bod 43).

26 Soudní dvůr rovněž v tomto ohledu rozhodl, že pojmy „pracovní doba“ a „doba odpočinku“ ve smyslu směrnice 93/104 jsou pojmy práva Společenství, které je třeba definovat na základě objektivních charakteristik a s odkazem na systém a účel uvedené směrnice, kterým je stanovení minimálních požadavků určených ke zlepšení životních a pracovních podmínek pracovníků. Pouze takový autonomní výklad totiž zajistí uvedené směrnici plnou účinnost, jakož i jednotné používání uvedených pojmů ve všech členských státech (viz výše uvedený rozsudek Dellas a další, body 44 a 45 a uvedená judikatura).

27 Soudní dvůr z toho dovodil, že pracovní pohotovost vykonávaná pracovníkem v režimu fyzické přítomnosti v zařízení zaměstnavatele musí být považována jako celek za „pracovní dobu“ ve smyslu směrnice 93/104 bez ohledu na práci skutečně vykonanou dotčenou osobou v průběhu této pracovní pohotovosti (viz výše uvedený rozsudek Dellas a další, bod 46 a uvedená judikatura).

28 Skutečnost, že pracovní pohotovost zahrnuje určitá období nečinnosti, je tedy v této souvislosti zcela irelevantní. Rozhodujícím faktorem pro závěr, že taková pracovní pohotovost, kterou pracovník vykonává na svém skutečném pracovišti, vykazuje charakteristické prvky pojmu „pracovní doba“ ve smyslu směrnice 93/104, je totiž skutečnost, že je povinen být fyzicky přítomen na místě určeném zaměstnavatelem a být mu k dispozici, aby mohl v případě potřeby okamžitě poskytnout odpovídající služby. Je tedy třeba tyto povinnosti považovat za povinnosti spadající do výkonu pracovních povinností tohoto pracovníka (viz výše uvedený rozsudek Dellas a další, body 47 a 48 a uvedená judikatura).

29 Vzhledem k tomu, že články 1 až 6 směrnice 2003/88 mají v podstatě totožné znění jako články 1 až 6 směrnice 93/104, je výklad této směrnice, který je připomenut v bodech 24 až 28 tohoto usnesení, plně použitelný na směrnici 2003/88.

30 Okolnost, že v současné době probíhají v Radě Evropské unie práce za účelem případné změny směrnice 2003/88, není v tomto ohledu vůbec relevantní, a to tím spíše, že k výkonu práce dotčenému v původním řízení došlo během roku 2004.

31 V důsledku toho je třeba učinit závěr, že v rámci pracovní pohotovosti vykonávané lékařem na pracovišti musí být období, během nichž čeká na výkon skutečné práce, jako celek kvalifikována jako pracovní doba a případně jako přesčasy ve smyslu směrnic 93/104 a 2003/88, aby bylo zajištěno dodržení všech minimálních požadavků v oblasti délky pracovní doby a odpočinku zaměstnanců, které jsou stanoveny těmito směrnici a mají účinně chránit bezpečnost a zdraví pracovníků.

32 Pokud jde o dopad, který může mít takový režim, jako je režim dotčený v původním řízení, na úroveň odměny pobírané dotčenými zaměstnanci, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že s výjimkou takového zvláštního případu, jako je případ uvedený v čl. 7 odst. 1 směrnice 93/104 v oblasti placené dovolené za kalendářní rok (viz rozsudky ze dne 26. června 2001, BECTU, C-173/99, Recueil, s. I-4881; ze dne 16. března 2006, Robinson-Steele a další, C-131/04 a C-257/04, Sb. rozh. s. I-2531, a ze dne 6. dubna 2006, Federatie Nederlandse Vakbeweging, C-124/05, Sb. rozh. s. I-3423), se uvedená směrnice omezuje na stanovení pravidel pro některé aspekty úpravy pracovní doby, takže se v zásadě nevztahuje na odměňování pracovníků (viz výše uvedený rozsudek Dellas a další, bod 38).

33 V tomto ohledu je namísto dodat, že ve výše uvedeném rozsudku Jaeger, na nějž odkazuje předkládající soud v otázce položené Soudnímu dvoru, bylo v bodě 26 upřesněno, že spor v původním řízení, který vedl k vydání uvedeného rozsudku, se týkal výlučně aspektů pracovního práva souvisejících s obdobími pracovní pohotovosti, s vyloučením podmínek náhrady za tato období.

34 Krom toho výklad připomenutý v bodě 32 tohoto usnesení je na základě totožných důvodů použitelný na směrnici 2003/88.

35 Za těchto podmínek směrnice 93/104 a 2003/88 nebrání tomu, aby členský stát uplatňoval právní úpravu, která, pro účely odměňování pracovníka a pokud jde o pracovní pohotovost vykonávanou tímto pracovníkem na jeho pracovišti, zohledňuje odlišně období, během nichž je skutečně vykonávána práce, a období, během nichž k výkonu skutečné práce nedojde, za předpokladu, že takový režim plně zaručuje užitečný účinek práv, která pracovníkům přiznávají uvedené směrnice za účelem účinné ochrany jejich zdraví a bezpečnosti.

36 S ohledem na výše uvedené úvahy je namístě odpovědět na položenou otázku tak, že směrnice 93/104 a 2003/88 musí být vykládány v tom smyslu, že:

– brání právní úpravě členského státu, podle níž pracovní pohotovost, kterou lékař vykonává v režimu fyzické přítomnosti na pracovišti, ale během které nevykonává žádnou skutečnou činnost, není považována v plném rozsahu za „pracovní dobu“ ve smyslu uvedených směrnic;

– nebrání tomu, aby členský stát uplatňoval právní úpravu, která, pro účely odměňování pracovníka a pokud jde o pracovní pohotovost vykonávanou tímto pracovníkem na jeho pracovišti, zohledňuje odlišně období, během nichž je skutečně vykonávána práce, a období, během nichž k výkonu skutečné práce nedojde, za předpokladu, že takový režim plně zaručuje užitečný účinek práv, která pracovníkům přiznávají uvedené směrnice za účelem účinné ochrany jejich zdraví a bezpečnosti.“

Komentář: Případ *Vorel* byl vůbec první předběžnou otázkou předloženou českými soudy. Na rozdíl od předběžných otázek úplně první vlny z nových členských států² se jednalo o otázku smysluplnou a zajímavou. Průběh předložení a projednávání této věci však ukazuje, jak se i jinak zajímavá otázka výkladu komunitárního práva může „ztratit v překladu“, a to vlivem několika faktorů.

Za prvé se jedná o faktory, které jsou mimo vliv a kontrolu předkládajícího soudu a procesních stran. V projednávaném případě se jednalo o skutečnost, že Okresní soud v Českém Krumlově se v podstatě otázel na věc, ke které se Soudní dvůr téměř ve stejném okamžiku vyjádřil rozhodnutím ve věci jiné: usnesení, kterým okresní soud přerušil řízení a dotázal se Soudního dvora, bylo vydáno dne 28. listopadu 2005. Dne 1. prosince 2005, tedy o tři dny později, rozhodl Soudní dvůr o předběžné otázce ve věci C-14/04, *Dellas a další*, kde mimo jiné jasně konstatoval, že otázka odměňování za pracovní pohotovost je mimo rámec směrnice 93/104:

„Jak předkládací rozhodnutí, tak většina vyjádření předložených Soudnímu dvoru připomínají dopad, jaký může takový režim mít nejen na pracovní dobu dotčených pracovníků, ale rovněž na úroveň jejich odměňování. Nicméně pokud jde o posledně uvedený aspekt, je třeba hned zpočátku upřesnit, že, jak vyplývá jak z účelu, tak ze samotného znění jejich ustanovení, směrnice 93/104 se nevztahuje na odměňování pracovníků. Ostatně tento výklad jednoznačně vyplývá z čl. 137 odst. 6 ES, podle kterého se minimální požadavky, které může Rada Evropské unie přijmout prostřednictvím směrnic a které jsou určeny zejména, jako ve věci v původním řízení, k zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků, nevztahují na odměnu za práci.“³

Rozsudkem ve věci *Dellas* tak Soudní dvůr zřetelně odmítl právě ten rozšiřující výklad ustanovení směrnice 93/104, ke kterému byl vyzván ve věci *Vorel*. Výše popsaná souhra náhod je mimo kontrolu předkládajícího soudu. Od vnitrostátního soudu nelze reálně očekávat, že bude

² Srov. usnesení čtvrtého senátu Soudního dvora ze dne 6. října 2005, *Attila Vajnai*, C-328/04, Sbirka rozhodnutí 2005, s. I-08577, anotace rozhodnutí v Soudních rozhledech, roč. 2005, č. 12, str. 475 – 476 a rozsudek Soudního dvora ze dne 10. ledna 2006, *Ynos Kft.*, C-302/04, Sbirka rozhodnutí 2006, s. I-371, anotace rozhodnutí v Soudních rozhledech, roč. 2006, č. 3, s. 111 – 113.

³ Rozsudek ze dne 1. prosince 2005, *Dellas a další*, C-14/04, Sb. rozh. s. I-10253, body 37 – 39.

sledovat probíhající řízení u Soudního dvora⁴ a podle toho rozhodovat o vhodnosti podání předběžné otázky.⁵ Povědomí o probíhajících řízeních lze také stěží očekávat od advokáta, který se nespecializuje na oblast práva ES.⁶

Další faktory však již v moci předkládajícího soudu a procesních stran byly. Z nich je vhodné zmínit dva: s ohledem na předmět řízení nepřesnou formulaci předběžné otázky a nedostatečné vysvětlení argumentace žalobce. Z usnesení, kterým Okresní soud v Českém Krumlově požádal Soudní dvůr o zodpovězení předběžné otázky, stejně jako z usnesení, kterým tentýž soud přerušil řízení ve věci, jasně vyplývalo, že předmětem řízení je způsob odměňování pohotovosti lékaře. Předběžná otázka okresním soudem předložená však zněla jako otázka obecná: „*Je z hlediska souladu se Směrnicí ES 93/104, jakož i s rozhodnutím Soudního dvora Evropských společenství C-151/02 ve věci město Kiel vs. Norbert Jäger třeba při posuzování pracovních právních otázek považovat čekání lékaře na práci při pracovní pohotovosti na jeho pracovišti v nemocnici za výkon práce?*“⁷

S ohledem na judikaturu existující již v okamžiku předložení předběžné otázky je pak poněkud překvapivá strohost odůvodnění žádosti o předběžnou otázku a především minimální procesní aktivita žalobce. Jak již bylo zmíněno výše, nosná myšlenka předběžné otázky byla zajímavá a inovativní: bylo by možné Soudní dvůr přesvědčit, aby již dříve konstatovanou započítatelnost pracovní pohotovosti pro účely celkové kalkulace pracovní doby a vymezení povinné doby odpočinku vztáhl i na odměňování? Obecnější argumenty pro tento postup by zřejmě bylo možné najít: smyslem směrnice 93/104 a i její nástupkyně 2003/88 je zlepšit bezpečnost a ochranu zdraví při práci mimo jiné stanovením minimální doby denního odpočinku, odpočinku v týdnu a dovolené za kalendářní rok, na přestávky a maximální týdenní pracovní dobu atd. Obecněji se jedná o určitou míru kvality pracovního prostředí a minimálních záruk odpočinku. Je otázkou, nakolik je s tímto režimem slučitelná pracovní pohotovost lékaře, která není dostatečně zaplácena, ale přitom je započítávána do celkového množství hodin, které daný lékař smí odsloužit? Tímto způsobem je lékaři reálně snížen příjem a ten je nucen vyhledávat další pracovní uplatnění, což na druhou stranu snižuje kvalitu jeho práce a v konečném důsledku i bezpečnost a ochranu zdraví při práci, tedy právě ty hodnoty, které mají být směrnicí ochraňovány. Za podobné situace lze jen obtížně mluvit o „*režimu, který plně zaručuje užitečný*“

⁴ Nehledě na to, že veřejně přístupné informace o probíhajících řízeních jsou velice kusé; do stanoviska generálního advokáta (pokud bude v dané věci zpracováno) existuje v podstatě pouze velice stručné oznámení o zahájení řízení o předběžné otázce, publikované v sérii C Úředního věstníku, které shrnuje znění předběžné otázky (otázek) a informace o předkládajícím soudu.

⁵ Podobný osud stihl ostatně i jinou českou předběžnou otázku ve věci C-282/06, *Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním (OSA) v. Miloslav Lev* (oznámení o předběžné otázce publikováno v Úř. věst. C 212 ze dne 2. 9. 2006, s. 22). Předběžné otázky, které v této věci formuloval Krajský soud v Praze, byly de facto zodpovězeny rozsudkem Soudního dvora ze dne 7. prosince 2006 ve věci C-306/05, *Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hoteles SA* (zatím nepublikováno, přístupné na internetových stránkách Soudního dvora). Srov. anotaci tohoto rozhodnutí - *Komárek, J.* Soudní dvůr Evropských společenství: vysílání televize na hotelových pokojích je „sdělováním veřejnosti“ ve smyslu směrnice 2001/29/ES, *Právní rozhledy*, roč. 2007, č. ____, str. ____.

⁶ I když tedy, jak již bylo konstatováno jinde (*Kühn, Z., Bobek, M., Polčák, R. (eds.)* *Judikatura a právní argumentace*. Auditorium : Praha, 2006, kapitola III. 1., str. 113 – 133) role advokáta v českém procesu vzrůstá, a to především s ohledem na komunitární právo.

⁷ Problematická je především formulace „*při posuzování pracovních právních otázek*“, která jednak neodpovídá předmětu výchozího řízení (tam se jednalo jenom o „*při posuzování výše odměny*“) a která svým rozsahem (veškeré pracovní právní otázky) dalece přesahuje horizont směrnice 93/104. Tuto skutečnost také zdůraznilo pět ze sedmi intervenujících stran, které ve věci přeložily svá vyjádření (Česká republika, Maďarsko, Spolková republika Německo, Itálie, Nizozemí, Velká Británie a Komise Evropských společenství). Dvě intervenující strany (Německo a Nizozemí) dokonce otázku samostatně s ohledem na výchozí řízení přeformulovaly. Všechny intervenující strany se pak shodly v tom, že otázka odměňování je mimo rámec směrnice 93/104.

účinek práv, která pracovníkům přiznávají uvedené směrnice za účelem účinné ochrany jejich zdraví a bezpečnosti“ (bod 36 usnesení ve věci Vorel).⁸

Ani usnesení předkládajícího soudu, ani vyjádření žalobce však žádné podobné argumenty nesnáší. Jednostránkové usnesení předkládajícího soudu při absenci podání ze strany žalobce, který se v rámci řízení před Soudním dvorem nevyjádřil, jen stěží argumentačně překoná soustředěný odpor všech členských států, které ve věci intervenovaly, a konec konců i žalovaného a Komise ES. Soudní dvůr si může, jak ostatně učinil i v této věci,⁹ nevhodně formulovanou otázku přeformulovat. Jen těžko si však může, při procesní netečnosti žalobce, i sám snést argumenty, proč by měl odlišit či změnit svoji dosavadní judikaturu.

*Michal Bobek, Firenze; Brno**

⁸ O tom, jak mohou podobná „ochranná opatření“ působit k tíži lékařů, podává plastické svědectví článek „*Paragrafy na uštvané lékaře*“ (Časopis Respekt, č. 4/2007, autor T. Pavlíček), který komentuje situaci na ambulantních pracovištích v lednu 2007 po nabytí účinnosti nového zákoníku práce, který začal ambulantní pohotovost plně započítávat do pracovní doby.

⁹ Viz výše, bod 22 usnesení. Obecně k této otázce viz *Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., Gillis, M.*, cit. výše, pozn. č. 1, str. 114 an.

* Za cenné komentáře děkuji Janu Komárkovi.